

Sygn. akt II KO 55/13

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Michał Laskowski

SSN Andrzej Ryński

w sprawie **L. W.**,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu,

w dniu 19 lutego 2014 r.,

wniosku pełnomocnika wnioskodawcy,

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 12 stycznia 2012 r., utrzymującym w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 listopada 2011 r., w przedmiocie stwierdzenia nieważności wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 kwietnia 1948 r.

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić wniosek;

2. kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego, w tym wydatkami w kwocie 20 zł, obciążyć wnioskodawcę L.

W.

UZASADNIENIE

Pełnomocnik wnioskodawcy L. W. wystąpił o wznowienie postępowania w przedmiocie stwierdzenia, w trybie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznanie za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 ze zm.),

nieważności wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 kwietnia 1948 r., które to postępowanie zakończyło się orzeczeniem Sądu Apelacyjnego z dnia 12 stycznia 2012 r., utrzymującym w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 listopada 2011 r., którym oddalono wniosek L. W. o stwierdzenie tej nieważności. Wraz z wnioskiem o wznowienie postępowania złożono wniosek o przesłuchanie w charakterze świadków B. P.-W. i J. C. „na okoliczność ich uczestnictwa w procesie toczącym się przed Wojskowym Sądem Rejonowym w sprawie o sygn. akt ...259/48, w którym to L. W. został skazany wraz z Z. P. i J. C. za działalność polityczną związaną z walką o suwerenność i niepodległość oraz na okoliczność, że znany im był fakt przynależności skazanych do organizacji „Polska Niepodległa”, a także, że organizacja taka istniała i działała na terenie powiatu ż./.../, a jej zadaniem była walka z komuną”.

Prokurator Prokuratury Generalnej w pisemnej odpowiedzi na wniosek pełnomocnika wnioskodawcy L. W. o wznowienie postępowania, wniósł o jego oddalenie.

Rozpoznając wniosek o wznowienie postępowania, Sąd Najwyższy zarządził w trybie art. 97 k.p.k. w zw. z art. 546 k.p.k. dowodowe czynności sprawdzające, poprzez przesłuchanie w drodze pomocy prawnej wskazanych we wniosku świadków: B. P.-W. i J. C.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Wniosek pełnomocnika wnioskodawcy L. W. o wznowienie postępowania okazał się niezasadny i z tego powodu podlegał oddaleniu.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że w postępowaniu w przedmiocie nieważności, o jakim mowa w ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 ze zm.), stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego (art. 3 ust. 4 ustawy). Oznacza to, że do wznowienia tego postępowania należy odpowiednio stosować przepisy Kodeksu postępowania karnego o wznowieniu prawomocnie zakończonego postępowania karnego. Skoro zaś ustawa ta przyjmuje, że stwierdzenie nieważności jest równoznaczne z uniewinnieniem oskarżonego (art. 2 ust. 1 ustawy), to wznowienie postępowania staje się możliwe z uwagi na

podstawę wznowieniową określaną jako tzw. *propter nova* (i na którą powołał się w swoim wniosku pełnomocnik L. W.) wówczas, gdy po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody nie znane przedtem sądowi, a wskazujące na to, że czyn przypisany oskarżonemu był jednak związany z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, albo wyrok wydano z powodu takiej działalności, a więc że zachodzą podstawy do stwierdzenia nieważności wyroku, czyli prawnie – uniewinnienia oskarżonego (art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego).

Dodatkowo należy przypomnieć, że wznowienie postępowania jest instytucją szczególną i wyjątkową, której ściśle i dokładne unormowanie kodeksowe w zakresie warunków formalnych i jego podstaw oraz w zakresie trybu i zasad postępowania przy rozstrzyganiu w przedmiocie wznowienia, nie pozwalają na rozszerzającą wykładnię określających je przepisów. Tak więc postępowanie karne podlega wznowieniu nie w razie zgłoszenia jakichkolwiek wątpliwości co do trafności zapadłego rozstrzygnięcia, ale jedynie wtedy, gdy „nowe fakty lub dowody” wiarygodnie podważają prawdziwość dokonanych istotnych ustaleń faktycznych, to jest zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że po wznowieniu postępowania zapadnie orzeczenie odmienne od orzeczenia poprzedniego.

Skoro bowiem prawomocne orzeczenie ma być, w swym założeniu, trwałym rozstrzygnięciem rozpatrywanej przez sąd sprawy i przysługuje mu cecha domniemania prawdziwości przyjętych w nim ustaleń faktycznych, to wzruszenie tego domniemania, a co za tym idzie i prawomocnego orzeczenia w drodze wznowienia postępowania, może nastąpić tylko w ściśle określonych ustawą warunkach. Przedmiotem rozstrzygnięcia w postępowaniu o wznowienie jest kwestia istnienia podstaw do wznowienia, a nie kwestia odpowiedzialności karnej, której dotyczy prawomocne orzeczenie kończące postępowanie sądowe. Postępowanie sądowe o wznowienie postępowania nie może zatem prowadzić do badania prawidłowości oceny materiału dowodowego dokonanego przez sąd orzekający (zob. *postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2002 r., II KO 26/01, LEX nr 54422*), ani tym bardziej do badania procesowej prawidłowości

poczynionych ustaleń faktycznych. Wzruszenie prawomocnego wyroku w drodze wznowienia postępowania na podstawie art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. może bowiem nastąpić tylko wtedy, gdy ujawnią się po jego wydaniu takie nowe dowody, które mogą w sposób wiarygodny podważyć prawdziwość przyjętych w nim ustaleń faktycznych.

Samo zgłoszenie nowych faktów i dowodów nie oznacza, że niejako automatycznie sąd rozpoznający wniosek zobligowany jest do wznowienia postępowania. Owe nowe fakty i dowody podlegają ocenie tego Sądu, dokonywanej – co należy dobitnie podkreślić – w ścisłym powiązaniu z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie w toku jej rozpoznawania przez sądy I i II instancji. Oddzielenie tej oceny od całokształtu dowodów, które stały się podstawą prawomocnego orzeczenia, czyniłoby ją nieracjonalną i w zasadzie oderwaną od realiów sprawy. A przecież tylko na gruncie tych realiów i po wnikliwym skonfrontowaniu dowodów "nowych" (zgłoszonych we wniosku o wznowienie postępowania) z dowodami dotychczas występującymi, możliwe jest stwierdzenie, czy pierwsze z wymienionych nakazują uznać z dużym prawdopodobieństwem ustalenia dokonane przez orzekające sądy obu instancji za wadliwe. Ze wskazanej wyżej podstawy wznowienia wynika zatem, że rozpoznanie wniosku o wznowienie z tego tytułu ogranicza się wyłącznie do badania, czy rzeczywiście po uprawomocnieniu się wyroku skazującego ujawniły się nowe fakty lub dowody, które wskazują na oczywistą (graniczącą z pewnością) lub co najmniej wysoce prawdopodobną błędność orzeczenia objętego wnioskiem (*zob. wyrok SN z 24 kwietnia 1996 r., V Ko 2/96, OSNKW 1996, z. 7-8, poz. 47; postanowienie SN z dnia 15 lutego 2005 r., III KO 10/04, LEX nr 142541*).

W omawianej sprawie żadną miarą nie sposób przyjąć, aby przedstawione we wniosku o wznowienie postępowania okoliczności rzeczywiście stanowiły "nowe fakty i dowody nie znane przedtem sądowi" (art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k.), a także nie sposób podzielić stanowiska pełnomocnika wnioskodawcy L. W., że przedstawione we wniosku okoliczności stanowią, iż przestępstwa przypisane wnioskodawcy były jednak związane z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, albo wyrok wydano z powodu takiej działalności, a więc że zachodzą podstawy do unieważnienia wyroku.

W wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 kwietnia 1948 r., sygn. akt ... 259/48 przyjęto, że L. W. od połowy stycznia 1945 r. do 17 stycznia 1947 r. bez zezwolenia przechowywał w domu swojej matki broń palną, tj. popełnił czyn z art. 4 § 1 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r., a także działając wspólnie z innymi osobami dopuścił się pięciu gwałtownych zamachów na urzędników państwowych tj. popełnił przestępstwa z art. 1 § 3 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. W toku tego postępowania ustalono, że przestępstwa, których dopuścił się L. W., miały charakter czysto kryminalny. Z kolei w toku postępowania o stwierdzenie nieważności w/w wyroku zarówno Sąd Okręgowy w W., jak i Sąd Apelacyjny również ustaliły, że czyny, za które L. W. został skazany wyrokiem z dnia 24 kwietnia 1948 r. (posiadanie broni palnej bez zezwolenia oraz napady rabunkowe) nie były związane z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Przyjęto nadto, że wnioskodawca nie wykazał, iż należał do jakiegokolwiek organizacji niepodległościowej, a opierając się na opinii biegłego historyka Instytutu Pamięci Narodowej stwierdzono, że nie zostały odnalezione żadne dokumenty świadczące o istnieniu organizacji „Polska Niepodległa”, działającej na terenie Ż. i powiatu G., ani potwierdzające przynależność wnioskodawcy i innych skazanych do struktur niepodległościowych.

Przesłuchany w trybie art. 97 k.p.k. w zw. z art. 546 k.p.k. przez Sąd Rejonowy w W. świadek J. C. nie potrafił powiedzieć, z jakiego powodu L. W. został aresztowany. J. C. nie był ponadto w stanie przedstawić żadnych istotnych informacji związanych z działalnością niepodległościową wnioskodawcy i jak wskazał – nie brał on udziału w toczącym się przed Wojskowym Sądem Rejonowym w W. w 1948 roku procesie, a swoją wiedzę opierał na informacjach zasłyszanych od innych osób. Z kolei świadek B. P.-W. w swoich zeznaniach wskazała, że nie posiada konkretnej wiedzy na temat zarzutów stawianych oskarżonym w postępowaniu prowadzonym przez Wojskowy Sąd Rejonowy w W. pod sygn. akt ...259/48, w tym także L. W. Nie była także w stanie podać do jakiej organizacji konspiracyjnej należał L. W.

Analizując powyższe dowody od strony podstaw do wznowienia postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności stwierdzić należy, że sama nowość źródła dowodowego nie przesądza jeszcze o wystąpieniu przesłanki do

wznowienia postępowania. Nowe fakty lub dowody muszą bowiem wskazywać na poważne prawdopodobieństwo sytuacji określonej w art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., w takim zakresie, w jakim ma to znaczenie w postępowaniu unieważnieniowym, określonym w ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Tego waloru zeznania J. C. i B. P.-W. nie spełniają, skoro osoby te nie posiadają wiedzy na temat stawianych L. W. zarzutów w postępowaniu przed Wojskowym Sądem Rejonowym w W., a także przynależności wnioskodawcy do konkretnie wskazanej organizacji konspiracyjnej.

Przesłanki do wznowienia postępowania nie może również stanowić – jak trafnie wskazuje prokurator w pisemnej odpowiedzi na wniosek o wznowienie postępowania – awans wnioskodawcy w dniu 12 listopada 2012 roku do stopnia wojskowego majora. Okoliczność ta nie oznacza bowiem, że skazanie L. W. za przypisane mu przestępstwa miało związek z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (*zob. postanowienie SN z dnia 5 listopada 2010 r., III KO 85/10, R-OSNKW 2010, poz. 2200*).

Z tego też względu podniesione we wniosku obrońcy skazanego okoliczności nie wskazują na zaistnienie w niniejszej sprawie przesłanek określonych w art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k.

Mając zatem powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia, obciążając wnioskodawcę kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego (art. 639 k.p.k.).